

באבל:

ועתה מסתפקת הגמרא:

א-טו

אבל — אסור בתספורת⁽⁴⁸⁾.

מנודין, וכמו כן מצורעין — מה הן בתספורת? ⁽⁵⁰⁾

תא שמע מזה ששינינו בכרייתא:

א. מנודין ומצורעין — אסורין לספר ולכבם.

ב. מנודה שמת — בית דין סוקלין את

ומקור הדין: מדקאמר להו רחמנא לאלעזר ולאיתמר בני אהרן בשעה שמתו נדב ואביהוא אחיהם [ויקרא י']: "ראשיכם אל תפרעו" [ו"פרע" משמעותו גידול שיער], מכלל זה שאסרם הכתוב בגידול שיער בזמן אבלם, אלא ציוה אותם באופן מיוחד לגדל שערם — אתה למד, דכולי עלמא אסור להם לגלח ראשם בימי אבלם⁽⁴⁹⁾.

התורה, והלא אין מתירים איסור תורה מפני כבוד הבריות, אלא איסור דרבנן. ולפי הנ"ל יתיישב, שחיוב אבילות אינו נחשב כקום ועשה, אלא כשב ואל תעשה, ולמדנו בכרכות [יט] שמותר לדחות איסור תורה בשב ואל תעשה, מפני כבוד הבריות. ואף על פי שדחית האיסור נעשית בידים, אף על פי כן נחשב זה כשב ואל תעשה, וכמו שנתבאר בהערה 30.

49. כתב הריטב"א, שבאמת משם אין להוכיח לאסרו כל שלשים יום בתספורת, שהרי מעשה זה היה בתחילת חודש ניסן, ואם כן כשהגיע חג הפסח, הפסיק הרגל מהם גזירת שלשים, כמבואר במשנה לקמן. ועל כרחנו לומר, שגזירת שלשים אינה אלא מדרבנן, ומן התורה אינו אסור בתספורת אלא בשבעה. עוד הביא הריטב"א דיעות הסוברים, שעיקר איסור תספורת אינה אלא מדרבנן. וע"ע לעיל הערה 30.

50. הקשו התוס', הלא מקרא מלא הוא במצורע, "ראשו יהיה פרוע", שמשמעותו גידול שיער. ותירצו, שבכרייתא לקמן נחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא בפירוש הפסוק, ורבי עקיבא מפרש, שעליו להיות בגילוי ראש, כלומר, שלא

אבילות, הואיל ונתחייב קודם לכן בעשה דכהן גדול, ואין עשה דוחה עשה אחר, ודוקא כשנעשה קודם אבל ונתחייב כבר בדיני אבילות, שוב אין העשה דכהן גדול מפקיע ממנו חיוב אבילות שקדם לו. אבל לפי מה שביאר הקרן אורה בדעת הרמב"ם אין מקום לחילוק זה, שהרי לענין שאר מנהגי אבילות אין דינו כרגל כלל וכלל.

עוד העיר המנחת חינוך על הרמב"ם, שהשמיט מחיבורו הדין שלמדנו כאן, שכהן גדול משלח קרבנותיו בימי אבלו, וכמו כן שברגל מותר האבל לשלח קרבנותיו.

48. בספר דברי יחזקאל [יז] מבאר, שיסוד דין זה אינו דין איסור, אלא הוא מצות עשה של מנהג אבילות, שבוה שהוא פרוע ראש, הוא נוהג בזה ניהוג אבילות בחיוב, והוא הדין לשאר כל איסורי האבל הנזכרים בהמשך הסוגיא.

ועל פי יסוד זה תתיישב קושית הקרן אורה, על הדין שלמדנו בתוספתא, שאם התחיל לגלח, ובאו והודיעו לו שמת אביו, הרי הוא משלים התגלחת. וביארו הראשונים הטעם, שכבוד הבריות דוחה איסור הגילוח. [וע"ע בהגהות הגרע"ק איגור י"ד ש צ ב]. והקשה מכאן על דעת הרמב"ם, שאבילות ביום ראשון, מן

ארונו.

ראשם.

רבי יהודה אומר: לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן. אלא בית דין שולחין ומניחין אבן גדולה על ארונו.

ומסתפקת הגמרא: מנודה — מהו בעטיפת הראש?

ללמדך, שכל המתנדה ומת בנידויו — בית דין סוקלין את ארונו.

אמר רב יוסף: תא שמע מהאמור בבבלייתא במסכת תענית, שלאחר שהתענו שלש עשרה תעניות עקב עצירת הגשמים, ועדיין לא ירדו להם גשמים:

וממשיכה הגמרא לבאר דיני אבל:

וחן, החברים, מתעטפין, ויושבין כמנודין וכאבלים — עד שירחמו עליהם מן השמים.

אבל חייב בעטיפת הראש.

ומשמע ששיבתם כמנודים מצריכה עיטוף הראש.

ולמדנו זאת מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל [יחזקאל כד], כאשר צווה לו הקב"ה שלא לנהוג אבלות בשעה שתמות אשתו:

אמר ליה אביי: דלמא שם, שעיתוף הראש הוא משום הנהגה של "מנודה לשמים" [שמראים עצמם כאילו נידו אותם משמים], שאני, משום דחמיר נידוי לשמים מנידוי לאדם (*50).

"ולא תעטה על שפם", שמשמעותו שלא יכסה ראשו עד מקום שפמו.

מצורע — מהו בעטיפת הראש?

מכלל זה שהוציא הכתוב את יחזקאל הנביא מניהוג זה של אבלות, אתה למד דכולי עלמא כשהם אבלים, מייחייבי בעטיפת

והגריעב"ץ תירץ, שלשון תגלחת לחוד ולשון תספורת לחוד, שאמנם ידענו ממשנתנו שהמנודה אסור לו לגלח שיער ראשו, עדיין לא היינו אוסרים אותו לספר שער כל הגוף. אולם תירוץ זה אינו מספיק לענין כיבוס, שלקמן בגמרא נסתפקו האם מנודה מותר בכיבוס.

יחבוש לראשו מצנפת יקרה וחשובה, או שלא יניח תפילין בראשו, כמבואר שם, וכאן נסתפקה הגמרא, האם לדעתו יש לאסרו גם בתספורת או לאו.

והריטב"א הקשה, שממשנתנו יש להוכיח שהמנודה אסור בתספורת, שהרי למדנו בה, שהמנודה שהתירו לו חכמים נידויו ברגל, הרי הוא מגלח במועד, ועל כרחך הטעם, שבהיותו מנודה היה אסור בתגלחת, ומשום שהיה אנוס מלגלח קודם הרגל, התרנו לו לגלח ברגל.

*50. הראשונים לקמן [כג] הביאו מפרקי דרבי אליעזר, שהיה במקדש שער מיוחד לאבלים ומנודים, והנכנסים שם כששפמם מכוסה, היו יודעים בהם שאבלים הם, והנכנסים כששפמם אינו מכוסה, היו יודעים שמנודים הם. ולכאורה היה אפשר לפשוט משם בעית הגמרא. אך יעויין בכמדבר רבה [ג ב] לענין דוד, שמבואר להיפך.

ותירץ, שהיה אפשר לפרש טעם המשנה באופן אחר, הואיל ובזמן נידויו הוא נוזף, אם היה מגלח, היה בזה משום חוצפה, ועל כן, אף על פי שמותר לו לגלח, אין הדרך לעשות כן, ועל כן יש להחשיבו כאילו היה אנוס.

תא שמע מבריייתא, הדורשת מדברי הכתוב [ויקרא יג] במצורע "ועל שפם יעטה" [לשון "יעטה" משמעותו עיטוף, ואמר הכתוב שיעטוף ראשו, ויהיה ראשו מכוסה עד שפמו] — מכלל שחייב המצורע בעטיפת הראש.

ומסקינן: שמע מינה.

אבל — אסור להניח תפילין⁽⁵¹⁾.

מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל [יחזקאל כד] שלא ינהג באבלות על מיתת אשתו, אלא "פארך יהיה חבוש עליך". ו"פאר" שבראש אדם זה התפילין. — מכלל, דכולי עלמא האבלים, אסור להם להניח תפילין⁽⁵²⁾.

מנודה — מהו בתפילין?

ומסקינן: תיקו.

מצורע — מהו בתפילין?

תא שמע מדברי הבריייתא הדורשת את הכתוב בפרשת מצורע [ויקרא יג] כך:

"והצורע" — לרבות כהן גדול, להנהגת מצורע.

"בגדיו יהיו פרומים" — שיהו מקורעים.

"וראשו יהיה פרוע" — אין "פריעה" אלא גידול שער, דברי רבי אליעזר.

רבי עקיבא אומר: אין הכונה ב"פריעת הראש" לגידול שער על ראש המצורע, אלא הכתוב מלמד על גילוי ראשו של המצורע, היות ונאמרה הוייה ["יהיה" פרוע] בראש, ונאמרה הוייה ["יהיו" פרומים] בבגד.

ולמדנו בגזירה שוה: מנה הוייה האמורה בפרימת הבגד — היא בדבר שחויץ מגופו [שהרי הבגד אינו חלק מגופו של אדם]. אף הוייה האמורה בפריעת הראש — היא בדבר

וטעם החילוק שבין יום ראשון לשאר ימים. הריטב"א כתב, שלא רצו לבטל ממנו עול מלכות שמים שבעה ימים. והרא"ש כתב, שעיקר הטעם לפטרו מתפילין הוא, שהתפילין נקראין "פאר", והאבל מעולל באפר קרנו, ואין נאה לתת פאר תחת אפר, וכמו שכתב רש"י [ברכות יא], וטעם זה שייך דוקא ביום הראשון, שאז עיקר האבילות. ועיין בהערה הבאה.

52. בהערה הקודמת הבאנו דברי רש"י בברכות [יא] בטעם הפטור מתפילין. והקשו התוס', הלא למדנו דין זה מן הכתוב ביחזקאל, כמבואר כאן, ולשם מה הוצרך לחפש טעם אחר. ותיירץ השיטה תירץ, שולוא טעם זה, היינו לומדים שאר כל המצוות מתפילין, וכמו שלמדנו בקידושין [לד], שכל התורה הוקשה לתפילין.

51. לקמן בגמרא [כא] מבואר, שדין זה נאמר ביום ראשון בלבד. והמהרי"ט צהלון [חידושי איזהו נשך] ביאר הטעם, כיון שאבילות של שאר הימים היא מדרבנן, לא ביטלו ממנו חכמים חיוב הנחת תפילין, שהיא מן התורה, מה שאין כן ביום ראשון שהוא מן התורה, שמלכתחילה לא נתחייב כלל במצוה. וכעין זה כתב הרמב"ן בתורת האדם. אבל הפוסקים [או"ח לח ה] נקטו, שאפילו ביום ראשון שאינו מחוייב באבילות מן התורה, וכגון שהוא לאחר יום המיתה, גם כן אינו מניח תפילין. ואכן הרא"ש כתב, שחכמים ביטלו ממנו מצות תפילין המחוייבת מן התורה, כי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. [והרא"ש הוכרח כן לפי שיטתו, שאין עיקר לאבילות מן התורה]. וע"ע בהערה 242.

שחויז מגופו, ואין הפסוק מדבר בגידול שערו, שהוא דבר שמגופו⁽⁵³⁾.

ומדייקת הגמרא מדברי רבי עקיבא:

מאי לאו, האם אין כוונת הכתוב לגלות אתפילין, לומר שיהיה ראשו של המצורע "פרוע", מגולה, בכך שלא יניח עליו תפילין!

אמר רב פפא: לא זו היא כונת הכתוב. אלא היא אכומתא וסודרא. שיהיה ראשו של

המצורע פרוע ומגולה בכך שלא יניח עליו כיסוי ראש חשוב, אך תפילין — לעולם הוא מניח⁽⁵⁴⁾.

אבל — אסור בשאילת שלום.

מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל [יחזקאל כד] שכאשר תמות אשתו "האנק דם!". והיינו, שבשאלת שלום הוא כן ינהג כאבל, וימנע משאלת שלום.

מנודה — מהו בשאילת שלום?⁽⁵⁵⁾

הוסיף להוכיח שהמנודה חייב בתפילין, ממה שלמדנו בסנהדרין [סח], שהיה רבי אליעזר מעוטר בתפילין, אף על פי שהיה מנודה, עיי"ש.

ודעת הריטב"א, שעיקר דין מנודה מן התורה הוא, וכמו שיתבאר ראיתו לקמן בהערה 65. ומכח זה העיר על פסק הרי"ף הנ"ל, שהרי הוא ספק בשל תורה, והיה לנו להחמיר בהם. ומאידך, הרמב"ן [מיוחסות רסג] הוכיח הסכים לדעת הרי"ף. וביאר הטעם, שדיני מנודה נלמדים מהנאמר "אורו אורו", שהוא פסוק מדברי קבלה. והתשב"ץ [ב עב] הטיל פשרה בדבר, שאמנם עיקר דין מנודה מן התורה הוא, אולם זהו דוקא לענין שצריך להתרחק ממנו, ושלא לעמוד בדי' אמותיו, אבל שאר הדינים שנאמרו בו, כתספורת וכיבוס, אינם אלא מדרבנן, ועל כן יש להקל בספיקם. וע"ע שו"ת מהרי"ק [כה].

55. הריטב"א כתב להוכיח מכאן, שמותר לדבר עם המנודה, בריחוק ארבע אמות [אלא אם כן פירשו בשעת הנידוי, להחמיר עליו שלא ידברו עמו], שהרי לא נסתפקו בגמרא אלא לענין שאילת שלום. וכן הוכיח זאת, ממה שמבואר לקמן בבביתא, שמותר לשנות לו בדברי תורה. והרמ"א [יו"ד שלד] הוסיף,

והמהרי"ל דיסקין [כתבים ח] מחדש, שעיקר הפטור הוא מפני שהאבל טרוד באבלו, ועל ידי כן מסיח דעתו מן התפילין. ולכן אינו מניח אפילו תפילין של יד, אף על פי שהם אינם קרויים פאר.

53. התוספות דנים, האם רבי עקיבא מודה לרבי אליעזר, שלשון הכתוב מורה על איסור תספורת, אלא שהוסיף לחייבו בגילוי ראשו, או שלדעתו אין כונת הכתוב כלל על איסור תספורת. ועיין לעיל בהערה 50.

ולכאורה היה מקום לומר, שדוקא לענין מצורע, שנוכר בו לשון הויה, בזה פירש רבי עקיבא, מכח הגזירה שוה, שהוא דבר שחויז לגופו, אבל לענין אבל, שלא נזכר בו לשון הויה, אלא נאמר "ראשיכם אל תפרעו", בזה מודה רבי עקיבא שמשמעותו גידול שיער. ועיין תוד"ה וראשו.

54. בכל הספיקות שבסוגיתנו שלא נפשטו, פסקו הרי"ף והרא"ש לקולא. וכן נראה מהשו"ע [שם], שלא אסר המנודה אלא בתספורת וכיבוס ונעילת הסנדל. וכן כתב שם הש"ך בפירושו. אבל באו"ח [לח יג] פסק המחבר שהמנודה והמצורע אסורין בתפילין. וכבר השיגו עליו הגר"א והפמ"ג. והריטב"א

אמר רב יוסף: תא שמע מהאמור בהנהגת החברים בתענית על עצירת הגשמים: ואסורים בשאילת שלום שבין אדם לחבירו, כבני אדם הנזופין למקום.

ומשמע שמנודה [שהא "נזוף"] אסור בשאילת שלום.

אמר ליה אביי: דלמא הנהגת "מנודה לשמים" שאני, דחמיר מהנהגת "מנודה לאדם".

מצורע — מהו בשאילת שלום?

תא שמע מהברייתא הדורשת את הפסוק "ועל שפם יעטה" [שפם] משמעותו שפתיים דבוקות] — שיהו שפתותיו של המצורע מדובקות זו בזו, שיהא כמנודה וכאבל, ואסור בשאילת שלום.

ומסקינן: שמע מינה.

והוינן בה: וניפשוט מינה, מברייתא זו גם את הספק שהסתפקנו מקודם בענין שאלת שלום למנודה.

שהרי אומרת הברייתא שהמצורע הוא

כמנודה ואבל, ומסיימת שהוא אסור בשאילת שלום. ומשמע ממנה שגם מנודה אסור בשאילת שלום.

ודחינן: אמר רב אחא בר פנחס משמיה דרב יוסף: מי קתני בברייתא שיהיה המצורע כמנודה ואבל שאסור בשאילת שלום!?

והרי שיהא המצורע כמנודה וכאבל בלבד קתני.

והכונה היא שיהיה המצורע כאבל וכמנודה במילי אחרניותא. אלא שמוסיפה הברייתא: ואסור נמי המצורע בשאילת שלום.

אך אין ראייה מכאן לשאילת שלום במנודה. אבל אסור בדברי תורה (56).

מדקאמר רחמנא ליחזקאל "דם", ומשמע שלא יעסוק בדברי תורה (57).

מנודה — מהו בדברי תורה?

אמר רב יוסף, תא שמע מהברייתא:

מנודה — שונה ושונין לו.

ואף על פי שההורו אינו כדיבור להרבה דינים, הואיל ועיקר השמחה אינה אלא בהרהור. שהרי אם שונה כל היום כולו ואינו מבין, אין לו שמחה בכך. וכן מבואר בפוסקים לענין תשעה באב.

57. השיטה נתן טעם לדבר, שדוקא בשני דינים אלו נהג יחזקאל מנהג אבילות, בשאילת שלום ובתלמוד תורה, משום שבהם אין ניכרת כל כך האבילות, שהרי כמה בטלנים ישנם בשוק שאינם לומדים תורה, וכן לענין שאילת שלום, יש לומר שהוא אחוז בשרעפיו ובעל מחשבות הוא.

שמכל מקום לא ירבה לדבר עמו, אלא כפי הצורך.

56. ומקיים מצות תלמוד תורה במה שקורא קריאת שמע שחרית וערבית, כמבואר במנחות [צט]. ריטב"א. ויעויין דבר נחמד בכלי יקר [בראשית כז מא].

עוד כתב הריטב"א, שעיקר הטעם לאסרו בתלמוד תורה הוא מפני שנאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב", והאבל אין לו לשמחה. ויעויין תענית ל. וכתב המהרי"ל [שו"ת רא], שמטעם זה אסור לו אף להרהר בדברי תורה,

נשכר למלאכה, ונשכרין לו.

מוחרם [מנודה שעמד בנידויו שלשים יום ולא חזר בו, מחרימים אותו] — לא שונה ולא שונין לו, לא נשכר ולא נשכרין לו.

אבל שונה הוא המוחרם לעצמו, כדי שלא יפסיק את למודו.

ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו.

ואמר רב: מותר לו למוחרם רק לזבוני מים למכור מים בפקתא בשוק דערבות [שם מקום, כדוגמא למקום השוק].

שמע מינה.

מצורע — מהו בדברי תורה?

תא שמע מהברייתא:

כתיב בספר דברים [פרק ד] "והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב".

מה להלן, במעמד הר סיני, היתה קבלת התורה באימה וביראה וברתת ובויעה — אף לימוד התורה לעולם צריך להיות בצורה שכזאת.

מכאן אמרו: הזבין והמצורעין ובויעלי נדות⁽⁵⁸⁾, שטומאתם לא באה מחמת קלות ראש, הרי הם מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ולשנות במדרש ובתלמוד, בהלכות ובאגדות.

ואולם, בעלי קריין, שטומאתם נובעת מחמת קלות ראש, אסורין בלימוד תורה עד שיטבלו.

שמע מינה שמצורעים מותרים ללמוד תורה.

אבל — אסור בתכבוסת.

ולמדנו זאת מהא דכתיב בספר שמואל ב [פרק יד]: "וישלח יואב תקועה, ויקח משם אשה חכמה. ויאמר אליה: התאבלי נא, ולבשי נא בגדי אבל, ואל תסוכי שמן. והיית כאשה אשר זה ימים רבים מתאבלת על מת".

ומשמע שהאבל לובש בגדים שהוא ניכר בהם שהוא אבל, והיינו, שאינו מכבס את בגדיו, ולובש אותם בטינופס.

מנודין ומצורעין — מה הן בתכבוסת?

תא שמע מברייתא: מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס.

ומסקינן: שמע מינה.

אבל — חייב בקריעה של בגדו.

ולמדנו זאת מדקאמר להו רחמנא לבני אהרן [ויקרא י] שלא ינהגו אבלות, "בגדיכם לא תפרמו" — מכלל דכולי עלמא האבלים, מיחייבי בקריעת בגדיהם.

מנודה — מהו בקריעה? ⁽⁵⁹⁾

ומסקינן: תיקו.

קרי. וע"ע במשנה למלך [ביא"מ ג ג].

59. בבבא מציעא [נט] למדנו, שרבי אליעזר קרע את בגדיו כשנידוהו. ופירש רש"י הטעם,

58. כתבו התוס', שזהו לאחר שטבל לקריו, אבל קודם לכן, אסור, שאין דינו שונה משאר בעלי קרי. והרשב"א [ברכות כב] פירש בשם הראב"ד, כשלא גמר ביאתו, ולא נעשה בעל

מצורע — מהו בקריעה?

תא שמע מדברי הכתוב במצורע [ויקרא יג] "בגדיו יהיו פרומים", שמשמעותו שיהו בגדיו מקורעין⁽⁶⁰⁾.

ומסקינן: שמע מינה.

אבל — חייב בכפיית המטה, בהפיכת מטתו.

דתני בר קפרא:

ב-10 נאמר בספר בראשית "בצלם אלהים עשה את האדם".

אמר הקב"ה: דמות דיוקני נתתי בהן, בבני האדם. ואולם, בעינותיהם — הפכתיה! כי במות האדם משתנית ומתהפכת דמות דיוקנו לדמות אחרת. וכדברי הכתוב "כי קללת אלהים תלוי", שדמות דיוקנו של האדם, שהיא כעין דמות דיוקנו [בלשון מושאלת] של הקב"ה, משתנית לרעה לאחר מותו.

ולכן, כפיו מטותיהן עליה. על הפיכת דמות דיוקנו של הקב"ה.

מנודה ומצורע — מה הן בכפיית המטה?

ומסקינן: תיקו⁽⁶¹⁾.

אבל אסור בעשיית מלאכה.

ונלמד האיסור מדכתיב [עמוס ח] "והפכתי חגיכם לאבל" — הקיש הכתוב אבל לחג, ללמדך: מה חג אסור במלאכה, אף אבל אסור במלאכה.

ומסתפקת הגמרא: מנודה — מהו בעשיית מלאכה?

אמר רב יוסף, תא שמע מהברייתא, המונה את הנהגות יום התענית, שאסור ברחיצה ובמלאכה, וחייבים לנהוג בו בעוד דברים, כגון עטיפת הראש. ובסוף אומרת הברייתא: כשאמרו חכמים שאסור יום התענית

שמנודה חייב בקריעה. אבל התוס' שם דחו, שיתכן שעשה כן משום צער, ולא מפני שהיה מחוייב בדבר.

והרמב"ן שם כתב לדחות, שהמוחרם חמוד דינו ממנודה לענין כמה פרטים, כמו שלמדנו לעיל בברייתא, ואם כן שוב אין לפשוט הספק לענין מנודה, מרבי אליעזר, שהיה מוחרם. והוכיח כן, ממה שלמדנו בסנהדרין שם, שלא היו באים אליו תלמידיו ללמוד תורה ממנו, הרי שנהגו בו דין מוחרם, שאינו שונה. וע"ע בריטב"א [ז א]. [ולקמן כז מבואר, שלאחר פטירת רבן גמליאל, הורה רבי אליעזר לתלמידי רבן גמליאל, שעליהם לכפות את מיטתם, ואף על פי שמעשה זה היה לאחר שבירכוהו. ואולי יש ליישב, שאין ההוראה נחשבת כלימוד].

ויעויין בשבת [קל], שלדעת רש"י, אין ראוי לפסוק הלכה כרבי אליעזר, כיון שבירכוהו. אבל הריטב"א שם כתב, שאין הנדוי סיבה שלא נפסוק הלכה כמותו בכל מקום.

60. המנחת חינוך [קנ ב, קעא ב] יצא לחדש, שיש חילוק בין חיוב קריעה דאבל לחיוב קריעה דמצורע. שהאבל מחוייב במעשה קריעה, ואין די בזה שהוא לבוש בבגד קרוע, מה שאין כן במצורע, שכל דינו הוא שילבש בגד קרוע, כלשון הכתוב "בגדיו יהיו פרומים", ועל כן, אם לקח בגד קרוע ולבשו, קיים דינו. וכן כתב השפת אמת.

61. בבבא מציעא שם מבואר, שרבי אליעזר